

Työeläkelaitoksille

VUODEN 1994 TYÖELÄKEUUDISTUS

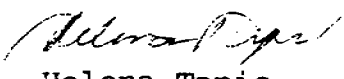
Työeläkelakeja muutetaan vuoden 1994 alusta Eläkekomitea 1990:n ehdottamalta pohjalta. Muutokset koskevat yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä ja osa-aikaeläkettä. Samalla muutetaan myös eläkkeen määräytymistä ja laskemista koskevia säännöksiä.

Uudistuksen vuoksi korjataan työkyvyttömyyseläkettä koskevaa yleiskirjettä A 23/91 ja yhteensovitusta koskevaa yleiskirjettä A 10/90. Työttömyyseläkettä koskeva yleiskirje A 13/89 uusitaan. Osa-aikaeläkkeestä, työsuhteen automaattisesta katkaisusta, työttömyysoylylisästä ja muista eläkkeen laskentaan liittyvistä muutoksista annetaan soveltamisohjeet eri yleiskirjeissä.

Tässä yleiskirjeessä selostetaan uudistusta pääpiirteittäin. Tasavallan presidentin 28.6.1993 vahvistamat lait ovat tämän yleiskirjeen liitteenä.

ELÄKETURVAKESKUS

Pentti Koivisto

Helena Tapio

LIITTEET

Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta (559/93)
Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta (560/93)
Laki eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta (561/93)
Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta (562/93)
Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta (563/93)
Laki kansaneläkelain muuttamisesta (564/93)
Laki työttömyysturvain 4 ja 23 §:n muuttamisesta (565/93)
Laki velvoitetöiden poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta (566/93)

Lakiosasto

29.6.1993

SISÄLLYSLUETTELO

1.	YKSILÖLLINEN VARHAISELÄKE.....	3
1.1.	Uudet YVEN edellytykset.....	3
1.2.	Ennakkopäätöksen sitovuus ja eläkkeen alkaminen.....	3
1.3.	Palaaminen työelämään.....	4
2.	TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKETTÄ KOSKEVAT MUUTOKSET.....	6
3.	ELÄKE ENTISIN PERUSTEIN.....	6
4.	TYÖTTÖMYYSELÄKE.....	7
4.1.	Uudet eläkkeen saamisen edellytykset.....	7
4.2.	Eläkkeen alkaminen.....	8
4.3.	Voimaantulo.....	8
5.	OSA-AIKAELÄKE.....	8
5.1.	Alaikäraja.....	8
5.2.	Eläkkeen määrä.....	9
5.3.	Voimaantulo.....	9
6.	ELÄKKEEN MÄÄRÄÄN VAIKUTTAVAT MUUTOKSET.....	10
6.1.	TEL-työsuhteen automaattinen katkaisu.....	10
6.1.1.	Katkaisun edellytykset, ajankohta ja vaikutukset.....	10
6.1.2.	TEL 7 §:n 2 momentti ja automaattinen katkaisu	11
6.1.3.	Soveltamisala ja voimaantulo.....	12
6.2.	Eläkkeen karttuminen.....	12
6.3.	Vanhuuseläkkeen laskemista koskevat muutokset.....	13
6.4.	Jälkikarenssiaika.....	13
6.5.	Eläkepalkka.....	14
6.6.	Yhteensovitus.....	15
6.6.1.	TEL:n mukainen yhteensovitusperuste.....	15
6.6.2.	LEL-yhteensovitusperuste.....	16
6.6.3.	Voimaantulo.....	17
6.7.	Velvoitettyö.....	17
6.8.	Työeläkelisä.....	17
6.9.	Eläkesovitus.....	18
7.	TYÖNTEKIJÄIN ELÄKEMAKSU.....	19
8.	RAHASTOINTI.....	19
9.	MUUT MUUTOKSET.....	20
10.	KANSANELÄKELAIN MUUTOKSET.....	20

Lakiosasto

29.6.1993

1 YKSILÖLLINEN VARHAISELÄKE

YVEä koskeva ikäraja nousee 58 vuoteen. Samalla on muutettu tulevan ajan edellytystä tilanteissa, joissa yven hakija jää 65 vuotta alemmassa eläkeiässä vanhuuseläkkeelle julkiselta sektorilta. Lisäksi on muutettu ennakkopäätöksen sitovuusaikaa, eläkkeen alkamista sekä YVEN aikaista työskentelyä koskevia säännöksiä.

Lisäksi työkyvyttömyyseläkettä ja kuntoutusrahaa koskeviin säännöksiin on tehty pieniä muutoksia.

1.1 Uudet YVEN edellytykset

Alaikäraja YVEN saamisen alaikäraja nousee nykyisestä 55 vuodesta 58 vuoteen (TEL 4 e §:n 1 mom.).

Alaikäraja säilyy kuitenkin 55 vuotena vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneillä työntekijöillä (voimaantulosäännöksen 6 mom.).

Tuleva aika Uusien säännösten mukaan tulevan ajan oikeutta ei enää vaadita silloin, kun henkilö on jäänyt 65 vuotta alemmasta eläkeiästä vanhuuseläkkeelle julkiselta sektorilta (TEL 4 e §:n 2 mom.).

YVE voidaan näissä tilanteissa myöntää ilman tulevaa aikaa silloin, kun YVEä koskeva eläketapahtuma on aikaisintaan 1.1.1994 (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

1.2 Ennakkopäätöksen sitovuus ja eläkkeen alkaminen

Sitovuus YVEN ennakkopäätöksen voimassaoloaika pitenee nykyisestä kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen (TEL 4 e §:n 3 mom.).

Työntekijä ja työnantaja voivat keskenään sopia tätäkin pitemmästä voimassaoloajasta. Tarkoituksena on, että työpaikalla selvitetäisiin mahdollisuudet osa-aikatyöhön tai työtehtävien muuttamiseen eläkkeelle siirtymisen vaihtoehtona.

Ennakkopäätös sitoo eläkelaitosta yhdeksän kuukautta silloin, kun eläkepäättös annetaan vuoden 1994 puolella (voimaantulosäännöksen 6 mom.).

Alkaminen YVE alkaa, kun kaikki eläkkeen saamisen edellytykset - 58 vuoden ikä, työkyvyn alentuminen ja työn lopettaminen - ovat täyttyneet. YVEä maksetaan uusien

Lakiosasto

29.6.1993

säännösten mukaan kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöstä koskevan hakemuksen tekemistä seuraavan kuukauden alusta. Takautuvasti YVE myönnetään vain poikkeuksellisesta syystä (TEL 4 e §:n 4 mom.).

Uusia eläkkeen alkamista koskevia säännöksiä sovelletaan sellaisiin YVE-eläkkeisiin, joissa eläketahtuma on 1.1.1994 tai sen jälkeen (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

1.3

Palaaminen työelämään

YVEN saaja voi myös 1.1.1994 alkaen palata työelämään menettämättä eläkeoikeuttaan. Ansiotulon määrästä riippuen eläke maksetaan puolikkaana tai se jää lepäämään ansiotyön ajaksi (TEL 5 b §:n 2 mom.).

Ansiotulona pidetään TEL 8 §:n 4 momentissa mainituissa säännöksissä tarkoitettua ansiotyöstä saatuja ansioita tai muussa ETA-maassa saatuja vastaavia ansioita. Ansiotuloja tarkastellaan kuukausikohtaisesti.

Ansiotuloja verrataan aikaisempaan ansiotasoon. Aikaisempi ansiotaso määritellään eläkkeen perusteena olevan palkan avulla; se on palkka, jonka perusteella tuleva aika on määrätty.

Uudet säännökset YVEN maksamisesta osaeläkkeen suuruisena tai lepäämään jättämisestä koskevat myös ennen lainmuutosta myönnettyjä eläkkeitä (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

YVE osaeläkkeen suuruisena

Jos ansiot ylittävät 1069,86 mk/kk (vuonna 1993), mutta ovat alle 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, YVEä aletaan maksaa osaeläkkeen suuruisena. Tällöin YVEN saajaa pidetään eläkkeensaajana. Myös kansaneläke puolitetään.

YVEN lepääminen

Jos ansiot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, YVE jää lepäämään ansiotyön ajaksi. Sinä aikana kun YVE lepää, henkilöä ei pidetä eläkkeensaajana. Työntekijä on siis eläkevakuutettava ja häneltä peritään myös työntekijän eläkevakuutusmaksu. Uutta eläketurvaa ei kuitenkaan kartu YVE-eläkkeen ollessa lepäävänä.

Muutosajankohta

YVEN saajan ilmoittaessa etukäteen tulevasta työhönmenostaan, eläkelaitos alkaa maksaa YVEä osaeläkkeen suuruisena tai keskeyttää eläkkeen maksamisen ansio-

Lakiosasto

29.6.1993

työn alkamista seuraavan kuukauden alusta. Muussa tapauksessa muutos YVEN maksamiseen tehdään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta lähtien.

Takaisinperintä Jos eläkettä on takautuvalta ajalta maksettu aiheettomasti, voi eläkelaitos periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin YVEä koskevan erityissäännöksen perusteella (TEL 5 b §:n 6 mom.). Tällä perusteella eläkettä voidaan periä takaisin aikaisintaan 1.1.1994 alkaen.

Jos eläkettä maksaa usea eläkelaitos, lepäämään jättämisen tai takaisinperinnän selvittää työkyvyttömyysratkaisujen ennakoilmoitusmenettelystä vastaanottanut työeläkelaitos.

Lepäävä YVE maksuun

Lepäävänä olevaa tai osaeläkkeen suuruisena maksettavaa YVEä voidaan hakemuksesta alkaa maksaa entisen suuruisena. Hakemukseksi riittää työntekijän selvitys työn lopettamisesta tai sen vähentämisestä siten että ansiotulot jäävät alle säädetyn rajamäärän (TEL 5 b §:n 7 mom.).

Eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Takautuvasti eläkettä voidaan tällöin maksaa enintään vuoden ajalta laskettuna hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Lepäävän YVEN lakkaaminen

Jos lepäävänä olevaa YVEä ei ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, YVE katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi viiden vuoden kuluttua keskeyttämisestä (TEL 5 b §:n 8 mom.).

Lepäävän YVEN lakkauttaminen

Lepäävä YVE voidaan yleensä lakkauttaa vain eläkettä saaneen omasta pyynnöstä. Hakemukseksi riittää kirjallinen ilmoitus. Tämän ilmoituksen perusteella eläkelaitos lakkauttaa YVEN yleensä lakkautusilmoituksen tekemistä seuraavan kuukauden alusta (TEL 5 b §:n 8 mom.). Työntekijä voi hakea YVEN lakkauttamista, jotta ansiotyöstä karttuisi uutta eläkettä.

Lakiosasto

29.6.1993

2

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKETTÄ KOSKEVAT MUUTOKSET

Työkyvyttömyyseläke alle vuoden ajaksi

Jos osaeläkettä saavaa henkilöä ryhdytään kuntouttamaan, voidaan uusien säännösten mukaan osaeläke maksaa täytenä eläkkeenä kuntoutuksen ajalta vaikka se kestäisi alle vuoden (TEL 5 b §:n 5 mom).

Uutta säännöstä sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

Työkyvyttömyyseläke kuntoutuksen jälkeen

Jos työeläkelakien mukaista kuntousta saanut tulee työkyvyttömäksi ennen kuin kuntoutuksen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke myönnetään niin kuin henkilö olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutuspäätöstä tehtäessä (TEL 6 c §:n 4 mom.). Aikaisemmin tämä aika oli vuosi.

Myös tätä uutta säännöstä sovelletaan tapauksiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

3

ELÄKE ENTISIN PERUSTEIN

Aika eläkkeen myöntämiseksi entisin perustein pitee nykyisestä vuodesta kahteen vuoteen (TEL 6 c §:n 2 mom.). Työkyvyttömyyseläkettä myönnettäessä eläke myönnetään siis entisin perustein aina silloin, kun aikaisemman eläkkeen päättymisestä ei ole kulunut kahta vuotta.

Jos eläke myönnetään saman sairauden perusteella, eläke voidaan nykyiseen tapaan myöntää entisin perustein vaikka aikaisemman eläkkeen päättymisestä olisi kulunut kaksi vuotta.

Uusia säännöksiä eläkkeen myöntämisestä entisin perustein sovelletaan silloin, kun uusi eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

Lakiosasto

29.6.1993

4 TYÖTTÖMYYSELÄKE

Nykyisten säännösten mukaan työttömyyseläkkeen saaminen edellyttää vähintään 60 vuoden ikää, työttömyysturvalain (TTL) mukaisen työttömyyspäivärahan saamista määrätyltä ajalta sekä työttömyyttä, joka osoitetaan työvoimaviranomaisen todistuksella.

Työttömyyseläkkeen 1.1.1994 voimaantulevissa uusissa säännöksissä eläkkeen saamiselle on asetettu eräitä lisäehtoja edellä mainittujen edellytysten lisäksi.

Voimaantulosäännöksestä johtuu, että vanhat säännökset voivat tulla sovellettaviksi vielä noin viiden vuoden ajan uusien säännösten voimaantultua.

4.1 Uudet eläkkeen saamisen edellytykset

Oikeus tulevaan aikaan

Uusien säännösten mukaan työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi voidaan jostakin eläkejärjestelmästä laskea myös tuleva aika eläketapahtumasta eläkeikään tai sitä vastaava ansio (TEL 4 c §:n 1 momentin 1 kohta).

Koska työttömyyseläkkeen saamiseen jatkossa vaaditaan päivärahojen enimmäismäärän täyttyminen, työttömyystodistus annetaan vasta monen vuoden kulluttua työsuhteen päättymisestä. Näin myös eläketapahtumahetki on entistä kauempana viimeisestä työsuhteesta. Tämä vaikuttaa työttömyyseläkeoikeuden säilymiseen, jos tulevan ajan oikeutta ei enää ole.

5/15 työssäolovuotta

Työttömyyseläkkeen saamiseksi vaaditaan tulevan ajan oikeuden lisäksi, että työtön on eläketapahtumaa välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut TEL:n 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen rinnastettavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta. Tämän edellytyksen täyttymistä arvioidaan samoin kuin osa-aikaeläkettä laskettaessa (TEL 4 c §:n 1 momentin 2 kohta).

Lakiosasto

29.6.1993

4.2

Eläkkeen alkaminen

Työtön voi saada työttömyyseläkkeen vasta, kun hänellä ei enää TTL:n 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan ole oikeutta ansiopäivärahaan eli enimmäismäärä on täynnä (TEL 4 c §:n 1 momentin 4 kohta ja 2 mom.).

Myös **peruspäivärahalla** olevan on saatava päivärahaa ansiopäivärahan enimmäismäärää vastaava määrä ennen kuin hän saa työttömyyseläkkeen.

4.3

Voimaantulo

Uusia saamisehtoja sovelletaan sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1.1.1994 tai sen jälkeen (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

Ennen 1.1.1994 55 vuotta täyttäneeseen työttömään sovelletaan kuitenkin vanhoja säännöksiä, jos hänellä oli oikeus työttömyyspäivärahaan 1.1.1994 (voimaantulosäännöksen 5 mom.).

Vanhojen säännösten soveltaminen ei siis vaadi, että henkilö tosiasiallisesti sai työttömyyspäivärahaa 1.1.1994. Riittää, että hänellä tuolloin oli oikeus päivärahaan, vaikka sitä ei olisi maksettu.

Voimaantulosäännöksen mukaan työttömällä katsotaan olevan oikeus työttömyyspäivärahaan myös TTL:n 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuu-aikana, joka nykyisin on viisi työpäivää, sekä uudenvuodenpäivänä 1994.

5

OSA-AIKAELÄKE

Osa-aikaeläkettä koskevat säännökset muuttuvat osittain 1.1.1994 lukien. Osa-aikaeläkkeen ikäraja alennetaan 58 vuoteen ja eläkkeen määrää muutetaan. Uusien säännösten mukaan eläke on 50 prosenttia ansion alenemasta.

Myös osa-aikaeläkkeen ajalta karttuu uusien säännösten mukaan uutta eläkettä osa-aikatyöstä karttuvan eläkkeen lisäksi. Vastaisuudessa siis yksityiselläkin puolella osa-aikaeläkkeellä olleen henkilön vanhuuseläke vastaa paremmin sitä eläkettä, jonka henkilö olisi saanut olemalla osa-aikaeläkkeen ajan kokoaikatyössä.

5.1

Alaikäraja

Eläkkeen saamisen alaikäraja alenee nykyisestä 60 vuodesta 58 vuoteen (TEL 4 f §:n 1 mom.). Muutoksen jälkeen ikäraja on sama kuin julkisella puolella.

Lakiosasto

29.6.1993

5.2

Eläkkeen määrä

Lainmuutoksen jälkeen osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia kokoaikaisen ansiotulon ja osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta (5 c §:n 1 mom.). Aikaisempien säännösten mukaan eläkkeen määrä oli 44-64 prosenttia ansionalenemasta. Uusi säännös vastaa julkisen puolen eläkelakien säännöksiä.

Eläkkeen enimmäismäärää koskeva säännös ei ole muuttunut. Enimmäismäärä on edelleenkin 75 prosenttia karttuneesta, yhteensovitetusta eläketurvasta.

Eläkkeelläoloajalta karttuu uutta eläkettä

1.1.1994 tai sen jälkeen osa-aikaeläkkeelle siirtyvillä eläkettä karttuu

- osa-aikatyöstä 1,5 % vuotta kohden sen kalenterivuoden alkuun, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta, ja
- siitä eteenpäin 2,5 % vuodessa sekä
- osa-aikaeläkkeelläolon ajalta 1,5 % vuotta kohden ansionalenemasta (TEL 5 §:n 6 mom.).

Osa-aikaeläkkeen ajalta karttunut eläkkeenosa lisätään myöhemmin myönnettävään vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen. Myöhempään eläkkeeseen lisätään määrä, joka on 1,5 prosenttia eläkepalkasta jokaiselta vuodelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä.

Lisäystä laskettaessa **eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi** luetaan siis osa-aikaeläkkeellä oloaika niin kuin se olisi työsuhdeaikaa. **Karttumisprosentti** on 1,5 myös siltä osin kuin eläke jatkuu 60 vuoden iän täyttämivuonna ja sen jälkeisenä aikana. Eläkkeelläolon ajalta eläkettä laskettaessa **eläkepalkkana** pidetään sitä kokoaikatyöstä lasketun eläkepalkan ja osa-aikatyön ansiotulojen erotusta (ansionalenemaa), jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensi kerran määrätty.

Vaikka osa-aikaeläke myöhemmin laskettaisiin uudelleen eläkkeensaajan ansiotuloissa tapahtuneen muutoksen vuoksi, eläkeajalta karttuvan eläkkeen eläkepalkkaa ei muuteta uuden ansionaleneman mukaiseksi.

5.3

Voimaantulo

Uusia säännöksiä sovelletaan, jos osa-aikaeläke alkaa 1.1.1994 tai sen jälkeen.

Osa-aikaeläkkeellä oloajalta karttuu eläkettä vain, jos eläke on alkanut uuden lain voimaantultua.

Lakiosasto

29.6.1993

Lainmuutoksen yhteydessä kumotaan 1.1.1994 alkaen TEL 7 §:n 6 momentissa ollut säännös osa-aikaeläkkeen aikaisen ansiotoiminnan eläkepalkan tai työtulon korottamisesta ikäluokkakertoimilla, kun laskeaan osa-aikaeläkkeen jatkona myönnettävää muuta eläkettä. Tämä koskee myös YEL:a ja MYEL:a. Jos osa-aikaeläke on alkanut ennen 1.1.1994, osa-aikaeläkkeen ajalta ei 1.1.1994 alkaenkaan kartu eläkettä, vaan myöhemmin myönnettävää vanhuuseläkettä laskettaessa eläkepalkkaa tai työtuloa korotetaan kertoimilla kuten tähänkin saakka.

6

ELÄKKEEN MÄÄRÄÄN VAIKUTTAVAT MUUTOKSET

Eläkkeen määrää koskevia muutoksia ovat ikääntyneiden työntekijöiden työsuhteiden automaattinen katkaisu, eläkkeen karttumisprosentin korottaminen 60 vuotta täyttäneille ja vanhuuseläkkeen laskeminen ilman tulevaa aikaa. Eräät uudet etuudet pidentävät jälkikarenssiaikaa ja eläkepalkan laskusääntö sekä yhteensovitusperuste muuttuvat. Lisäksi työttömyyslisä muuttuu työeläkelisäksi samalla kun siihen oikeuttavien etuuksien määrää lisätään. Velvoitettyötä koskevat säännökset siirretään työeläkelakeihin.

6.1

TEL-työsuhteen automaattinen katkaisu

TEL:iin lisätään uusi säännös työsuhteen automaattisesta katkaisusta (TEL 2 §:n 5 mom). Tämän säännöksen tarkoituksena on ehkäistä lähellä eläkeikää olevan työntekijän eläketurvan heikentyminen pitkään jatkuneessa työsuhteessa.

Uuden säännöksen mukaan 54 vuotta täyttäneiden työntekijöiden TEL-työsuhteeseen tehdään automaattinen katkaisu, kun työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta. Työsuhteesta lasketaan eläke sekä yhdenjaksoisen työsuhteen että katkaisussa syntyneiden työsuhdejaksojen perusteella. Se, kummalla tavalla laskettuna ansaittu eläke on suurempi, määrää katkaistun työsuhteen eläkepalkan määräytymistavan.

6.1.1

Katkaisun edellytykset, ajankohta ja vaikutukset

Työsuhteeseen tehdään aina automaattinen katkaisu, jos 54 - 62-vuotiaan työntekijän TEL-työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta. Sekä työntekijän ikää että työsuhteen kestoa koskevien edellytysten tulee olla olemassa.

Lakiosasto

29.6.1993

Eläkelaitos katkaisee vähintään kymmenen vuotta jatkuneen TEL-työsuhteen automaattisesti sen vuoden lopussa, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuotta. Jos työsuhde ei ole vielä sinä kalenterivuonna, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, jatkunut kymmentä vuotta, katkaistaan työsuhde vasta sen kalenterivuoden lopussa, jona tämä kymmenen vuoden edellytys täyttyy.

Katkaisun jälkeen eri TEL-työsuhde

Automaattisen katkaisun jälkeen katkaisua edeltävää työsuhtejaksoa pidetään erillisenä, itsenäisenä TEL-työsuhteena ja katkaisun jälkeen jatkuvaa työsuhdetta uutena TEL-työsuhteena. Eläketurva määräytyy näistä työsuhtejaksoista kuten kahdesta erillisestä TEL-työsuhteesta.

Työsuhtejaksot ovat erillisiä, itsenäisiä TEL-työsuhteita myös silloin, kun on kysymys tulevan ajan liittämistä, uimissäännöksestä, tasoituspalkan laskemisesta ja osa-aikaeläkettä myönnettäessä vaikiintuneen ansiotason määrittämisestä.

Yhdenjaksoinen työsuhde katkaisusta huolimatta

TEL 2 §:n 6 momentin mukaan katkaistua työsuhdetta pidetään katkaisusta huolimatta yhdenjaksoisena rajoitussäännöstä (TEL 4 §:n 4 mom.) sovellettaessa. Katkaistua työsuhdetta pidetään yhdenjaksoisena myös, kun lasketaan TEL 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua yhteensovitusperusteen yhden vuoden rinnakkaisuusaikaa.

Samoin työsuhdetta pidetään yhdenjaksoisena eläkelaitosten keskinäisen vastuunjaon määräytymisessä (TEL 12 §).

Eläkkeiden vertailu

Eläkettä ei määrätä erillisten työsuhtejaksojen eläkepalkkojen perusteella, jos yhdenjaksoisen työsuhteen eläkepalkan perusteella laskettu eläke on suurempi. Yhdenjaksoisen työsuhteen eläkepalkasta tulee siinä tapauksessa molempien työsuhtejaksojen eläkepalkka. Automaattista katkaisua ei kuitenkaan poisteta. Työsuhtejaksot ovat edelleenkin erillisiä, ja ne käyttäytyvät itsenäisen TEL-työsuhteen tavoin.

6.1.2

TEL 7 §:n 2 momentti ja automaattinen katkaisu

TEL 7 §:n 2 momentin tarkoittamaa eläkepalkan harkinnanvaraista tarkistamista voidaan soveltaa sekä

Lakiosasto

29.6.1993

katkaisua edeltävään että katkaisun jälkeiseen työsuhdejaksioon kuten itsenäiseen, erilliseen TEL-työsuhteeseen.

TEL 7 §:n 2 momenttia voidaan soveltaa myös yhdenjaksoisena pidettävän työsuhteen eläkepalkkaan, jos työntekijän ansiotasoa on alentunut katkaisun jälkeisessä työsuhdejaksossa ennen automaattista katkaisua ilmenneen poikkeuksellisen syyn vuoksi. Jos eläkepalkan harkinnanvaraisen tarkistamisen edellytykset yhdenjaksoisena pidettävässä työsuhteessa ovat mainitulla tavalla olemassa, automaattinen katkaisu poistetaan (TEL 2 §:n 5 mom.).

6.1.3

Soveltamisala ja voimaantulo

Työsuhteen automaattisen katkaisun sääntöä sovelletaan yksityisellä sektorilla ainoastaan TEL:n piiriin kuuluviin työsuhteisiin. Säännöksiä sovelletaan 1.1.1994 alkaen, ja automaattinen katkaisu voidaan näin ollen tehdä ensimmäisen kerran 31.12.1994 (voimaantulosäännöksen 4 mom.).

Kaikkien 54 - 62 vuotta täyttäneiden työntekijöiden työsuhteet, jotka ovat jatkuneet 31.12.1994 mennessä vähintään kymmenen vuotta, katkaistaan automaattisesti 31.12.1994.

6.2

Eläkkeen karttuminen

Eläkkeen vuotuinen karttumisprosentti korottuu 2,5 prosenttiin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta.

Tulevaa aikaa ei 2,5 prosentin karttuminen kuitenkaan koske. Suurempi karttuminen ei myöskään koske aikaa, jolta työntekijä 60 vuotta täytettyään on saanut täysitehoista eläkettä, ja joka sillä perusteella otetaan huomioon eläkkeeseen oikeuttavana aikana myönnettäessä myöhemmin uutta eläkettä.

Korotettu karttuminen koskee TEL-, LEL-, TaEL-, YEL ja MYEL-eläkkeitä (TEL 5 §:n 1 mom., LEL 5 §:n 1 mom., TaEL 3 §:n 1 mom., YEL 5 §:n 1 mom. ja MYEL 6 §:n 1 mom.).

Korotettu karttumisprosentti koskee työsuhdeaikaa sen vuoden alusta lukien, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta, kuitenkin vasta lainmuutoksen voimaantulosta 1.1.1994 alkaen (voimaantulosäännöksen 7 mom.).

Lakiosasto

29.6.1993

6.3

Vanhuuseläkkeen laskemista koskevat muutokset

Vanhuuseläke TEL:n, YEL:n, MYEL:n ja TaEL:n perusteella

Vanhuuseläkkeeseen ei enää lasketa tulevaa aikaa 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta 65 vuoden ikään, vaan eläkettä karttuu todellisen työssäoloajan tai eläkkeelläoloajan perusteella. Tätä muutosta sovelletaan myös määrättäessä muita eläkkeitä, joiden tuleva aika on määräytynyt vanhuuseläkkeen tulevan ajan tavoin. (TEL 1 § ja 6 §:n 1 mom.).

Vanhuuseläke LEL:n perusteella

Myös LEL:n mukaisen vanhuuseläkkeen laskeminen muuttuu (LEL 5 §:n 1 mom.). Niitä ansioita, jotka työntekijä on ansainnut sen kuukauden aikana, jona hän täytti 65 vuotta ja sitä edeltävän kuuden kuukauden aikana, ei oteta huomioon vanhuuseläkettä laskettaessa. Tämän ajanjakson ansio määrätään ajanjaksoa edeltävän 12 kuukauden aikana ansaittujen indeksillä tarkistettujen LEL-ansioiden perusteella.

Voimaantulo

Lainmuutosta sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen (voimaantulosäännöksen 2 mom.). Näin ollen vanhuuseläkkeen tulevaa aikaa ei lasketa enää eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen, vaikka oikeus vanhuuseläkkeen tulevaan aikaan olisi syntynyt ennen 1.1.1994 voimassa olleiden säännösten perusteella.

Varhennetun vanhuuseläkkeen laskemiseen sovelletaan ennen 1.1.1994 voimassa olleita säännöksiä, jos eläke myönnetään 1.1.1994 alkaen. Jos varhennettu vanhuuseläke myönnetään 1.2.1994 alkaen, eläke lasketaan uusien säännösten perusteella.

6.4

Jälkikarenssiaika

Uudet jälkikarenssiaikaa pidentävät etuudet

Jälkikarenssiaikaa pidentävien etuuksien määrää on lisätty. Lainmuutoksen jälkeen jälkikarenssiaikaa jatkavat myös

- koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukainen omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävä henkilökohtainen tuki ja

Lakiosasto

29.6.1993

- työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen koulutustuki.

Alle 3-vuotiaan lapsen vanhempien jälkikarenssiaika

Myös alle 3-vuotiaan lapsen vanhempien jälkikarenssiajan edellytykset muuttuvat. Lapsen vanhemmuuteen sidoksissa oleva jälkikarenssiaika on tähän saakka koskenut vain naisia. Lainmuutoksella oikeus ulotetaan koskemaan myös miehiä. Myös oikeuden syntymisen edellytyksiä lisätään.

Uuden säännöksen mukaan työntekijällä on oikeus tulevaan aikaan, jos hänellä on ollut jälkikarenssiajan päättymisen ja eläketapahtuman välisen ajan kolmea vuotta nuorempi lapsi. Hänen on kuitenkin pitänyt saada tämän lapsen perusteella, vaikka vain lyhyen ajan, joko SVL:n mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa tai kotihoidon tukea. Tällä muutoksella on tarkoitus kiinnittää oikeus Suomessa saataviin etuuksiin.

Sama lapsi voi jatkaa molempien vanhempien jälkikarenssiaikaa.

Soveltamisala ja voimaantulo

Jälkikarenssiaikaa koskevia muutoksia sovelletaan TEL-, LEL-, TaEL-, YEL- ja MYEL-eläkkeissä. (TEL 6 a §, LEL 7 §, TaEL 3 §:n 1 mom., YEL 5 §:n 1 mom. ja MYEL 6 §:n 1 mom.).

Uudet säännökset koskevat eläkkeitä, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen. Ennen 1.1.1994 maksetut uudet etuudet otetaan huomioon jälkikarenssiaikaa laskettaessa, jos eläketapahtuma sattuu lain voimaantulon jälkeen (voimaantulosäännöksen 2 mom.).

Jälkikarenssiaikaa jatkava lapsi on voinut syntyä ennen lain voimaantuloa.

6.5

LEL:n tulevan ajan palkka

LEL:n tulevan ajan palkan laskeminen muuttuu siten, että palkan vuotuisessa markkamäärässä ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumavuotta saanut työeläkelisään oikeuttavaa etuutta (LEL 7 a §).

Lakiosasto

29.6.1993

6.6

Eläkepalkka

Eläketapahtumavuoden ansioita ei lainmuutoksen jälkeen oteta huomioon eläkepalkkaa laskettaessa, jos työsuhde on jatkunut vähintään kolmena kalenterivuotena ja jos työsuhde päättyy eläketapahtumaan (TEL 7 §:n 1 mom.). Eläkepalkka lasketaan jäljelle jäävistä vuosista saman laskusäännön perusteella kuin tähänkin asti. Säännös koskee kaikkia eläkela-jeja.

Eläkepalkan laskusäännön muutos johtuu siitä, että vanhuuseläkettä laskettaessa työsuhdeaikaa seurataan eläkeiän täyttämiseen saakka. Jotta vanhuuseläkkeet voidaan edelleenkin maksaa välittömästi eläkkeelle siirtymisen jälkeen, jätetään eläketapahtumavuoden ansiot huomioon ottamatta.

Jos työsuhde päättyy ennen eläketapahtumaa tai eläketapahtumaan päättynyt työsuhde on jatkunut enintään kahden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan kuten nykyisin.

Uutta säännöstä sovelletaan työsuhteisiin, jotka päättyvät 1.1.1994 tai sen jälkeen (voimaantulosäännöksen 7 mom.).

Työntekijäin eläkemaksun vähentäminen eläkepalkasta

Eläkepalkan laskusääntöä muutetaan 1.1.1994 alkaen myös siten, että eläkepalkan määräämisen perusteena olevien kalenterivuosien työansioista vähennetään työntekijäin eläkemaksuprosenttia vastaava määrä. Vähennys rajoitetaan kuitenkin korkeintaan siihen prosenttimäärään, jolla palkansaajien reaali-ansiot ovat työntekijäin eläkemaksun voimassaoloaikana nousseet.

Työntekijäin eläkemaksua vastaavan osuuden vähentäminen eläkkeen perusteena olevista ansioista koskee TEL-, LEL- ja TaEL-ansioita (TEL 7 §:n 5-7 mom., LEL 5 §:n 1 mom. ja TaEL 5 §:n 1 mom.).

Vähennys tehdään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman kertoimen perusteella. Eläketurvakeskus ilmoittaa kertoimen suuruuden TEL-indeksin ilmoittamisen yhteydessä.

Lakiosasto

29.6.1993

6.7

Yhteensovitus

6.7.1

TEL:n mukainen yhteensovitusperuste

Pääsääntö

Jotta lyhytaikaiset työsuhteet eivät vaikuttaisi yhteensovitusperusteen määrään, yhteensovitusperuste valitaan niistä työ- tai virkasuhteista taikka yrittäjätoiminnoista, joista eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan **vähintään vuosi** (TEL 8 §:n 2 mom.).

Vuoden aikaa laskettaessa otetaan huomioon myös tuleva aika. Eläkepalkka alle vuoden jatkuneista työ- tai virkasuhteista, johon liittyy tuleva aika, voidaan valita yhteensovitusperusteeksi silloinkin, kun on vuoden työsuhteiden sisältäviä muita työ- tai virkasuhteita.

Jos edellä mainittuja sellaisia eläkepalkkoja tai -työtuloja, joihin liittyy eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa vähintään vuosi, on useita, yhteensovitusperusteeksi valitaan niistä korkein.

Yhteensovitusperuste alle vuodelta

Jos henkilöllä ei ole yhtään sellaista työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa, johon liittyy eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa vähintään vuosi, yhteensovitusperusteeksi valitaan korkein eläkepalkka tai -työtulo lyhyemmistä työ- tai virkasuhteista taikka yrittäjätoiminnoista (TEL 8 §:n 3 mom.).

Poikkeussääntö

Samoin menetellään poikkeussäännöksen perusteella silloin, kun edellä esitetyn pääsäännön mukaan yhteensovitusperusteeksi tulisi valituksi sellainen eläkepalkka tai työtulo, joka on huomattavasti alempi kuin vuotta lyhyemmistä työsuhteista määrätty, vakiintuneena pidettävä palkka (TEL 8 §:n 7 mom.).

Poikkeussäännös on tarpeen, jos henkilön lähes koko työhistoria koostuu vuotta lyhyemmistä työsuhteista, mutta hänellä on kuitenkin jokin vähintään vuoden eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa sisältävä, esimerkiksi osa-aikainen työsuhte. Yhteensovitusperusteena käytetään näissä tapauksissa korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa palkkaa tai työtuloa. Näin estetään ansaitun eläkkeen pieneneminen yhteensovituksessa.

Lakiosasto

29.6.1993

Rinnakkainen työskentely

Kun TEL-työsuhte on vähintään vuoden ajan rinnakkain toisen eläkkeeseen oikeuttavan työsuhteen, virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan kanssa, lasketaan rinnakkaisten työskentelyjaksojen eläkepalkat ja työtulot yhteen yhteensovitusperusteen vaihtoehtoja etsittäessä (TEL 8 §:n 3 mom.).

6.7.2

LEL-yhteensovitusperuste

LEL:ssä ei muodostu palkkaa työsuhteittain, vaan LEL-palkka lasketaan kaikista niistä kalenterivuosi-ansioista, joista henkilö on ansainnut LEL-eläkettä. LEL:n osalta on 1.1.1994 lukien valittavissa kaksi yhteensovitusperustetta (LEL 5 d §:n 1 mom.):

1. korkein kalenterivuodelta ansaittu LEL-palkka
2. LEL:n keskimääräinen palkka eli tulevaa aikaa varten laskettu kuukausipalkka.

Jos LEL-eläkettä myönnetään, yhteensovitusperusteen vaihtoehdoksi valitaan näistä suurempi.

Jollei työntekijä ole minään kalenterivuonna ansainnut ylempää rajamäärää (800 mk/v ind. 100, 13 504 mk vuonna 1993 ind. 1688), tulevan ajan palkka on rajamäärän suuruinen. Tätä palkkaa käytetään yhteensovitusperustetta valittaessa (LEL 7 a §:n 2 mom.).

6.7.3

Voimaantulo

Uudet säännökset koskevat eläkkeitä, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen.

Vanhoja säännöksiä sovelletaan eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen 1.1.1994 (voimaantulosäännöksen 2 mom.). Näin valittua yhteensovitusperustetta käytetään edelleen tehtäessä näihin eläkkeisiin uusia yhteensovituksia.

LEL-työnimikepalkka

LEL-työnimikepalkkaa koskevat säännökset on kumottu 1.1.1994 lukien. Jos LEL-työnimikepalkka on aikoi-naan valittu yhteensovitusperusteeksi, sitä käytetään yhteensovitusperusteena edelleen näitä eläkkeitä uudelleen yhteensovitettaessa. Työnimikepalkka tarkistetaan yhteensovitushetken indeksita-soon.

Lakiosasto

29.6.1993

6.8

Velvoitettyö

Velvoitettyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta eläketurvassa koskevan määräaikaisen lain voimassaoloa jatketaan 31.12.1993 asti. Sen jälkeen laki kumotaan. Vastaavat säännökset siirretään pysyvinä säännöksinä yksityisen ja julkisen sektorin työeläkelakeihin (TEL 6 b §:n 4 mom. ja LEL 7 b §:n 5 mom.).

6.9

Työeläkelisä

Työttömyyslisää koskevat säännökset muuttuvat 1.1.1994 alkaen. Työttömyyslisän ja työttömyyskausien nimikkeet muuttuvat työeläkelisäksi ja etuuskuukausiksi, ja lisän suuruuteen vaikuttavat aikaisempaa useammat etuudet (TEL 7 b §).

Viittaussäännösten kautta työeläkelisäsäännökset koskevat myös LEL:n ja TaEL:n mukaisia eläkkeitä.

Työeläkelisäsäännökset ulotetaan koskemaan myös yrittäjäeläkkeitä, mutta TEL:stä poiketen ainoastaan kuntoutusetuudet korottavat YEL- ja MYEL-eläkkeitä. YEL:iin lisätään uusi 7 a § ja MYEL:iin uusi 8 k §.

Uudet etuudet

Lainmuutoksen jälkeen työeläkelisää laskettaessa otetaan ansioon suhteutettujen päivärahojen lisäksi huomioon

- työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen ansiotuki,
- koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukainen omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävä henkilökohtainen tuki ja
- työeläkelakien tai kuntoutusrahalain mukainen kuntoutusraha tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella maksettava ansionmenetykskorvaus.

Työeläkelisään ei oikeutta

Lainmuutoksen yhteydessä muuttuu myös se, miltä ajalta maksetut etuudet oikeuttavat lisään. Työeläkelisään ei oikeuta etuus, joka on maksettu

- ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona henkilöllä on ollut ensimmäinen työeläkelakien mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta,

Lakiosasto

29.6.1993

- siltä kalenterivuodelta, jona työntekijän ensimmäinen työeläkelakien mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työskentely alkoi tai
- kalenterivuodelta, jonka ajan kokonaan henkilö on ollut työeläkelakien alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, ellei hän ole samana kalenterivuonna ansainnut LEL:n alaisissa töissä vähintään lain 5 §:n 2 momentin tarkoittamaa alemmaa rajamäärää.

Eläketapahtumavuodelta maksettua etuutta ei edelleenkaan oteta huomioon, mutta aikaisemmasta poiketen **eläketapahtumaa edeltävältä kalenterivuodelta maksettu etuus oikeuttaa työeläkelisään.**

Voimaantulo

Työeläkelisää koskevia uusia säännöksiä sovelletaan 1.1.1994 alkaen. Ennen 1.1.1994 maksettuja koulutus- ja kuntoutusetuja ei oteta huomioon työeläkelisää laskettaessa (voimaantulosäännöksen 2 ja 8 mom.). Koska eläketapahtumavuonna maksettu etuus ei oikeuta työeläkelisään, uudet etuudet vaikuttavat työeläkelisän määrään ensi kerran niissä eläkkeissä, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1995 tai sen jälkeen.

Vuonna 1993 maksetut ansioon suhteutetut **työttömyyspäivärahat** voivat kuitenkin oikeuttaa työeläkelisään eläkkeessä, jossa eläketapahtuma sattuu vuonna 1994.

6.10

Eläkesovitus

Eläkesovituksessa lesken laskennallisena eläkkeenä otetaan huomioon myös ulkomailta ansaittu eläke. Ulkomailla ansaittu eläke voidaan laskea kuten Suomen työkyvyttömyyseläke, jollei selvitystä ulkomaan eläkkeen määrästä ole saatavissa (TEL 8 c §:n 3 mom.). Säännöstä sovelletaan perhe-eläkkeissä, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen.

TEL 8 f §:ää on muutettu siten, että säännös uuden eläkesovituksen tekemisestä leskeneläkkeeseen tehtävän uuden yhteensovituksen vuoksi on poistettu. Eläkesovituksen tarkistaminen tässä tilanteessa ei ole tarpeen, koska leskeneläkkeen määrän muuttuminen ei vaikuta eläkesovitukseen.

7

TYÖNTEKIJÄIN ELÄKEMAKSU

TEL 12 b §:ssä säädetään työntekijäin eläkemaksusta. Säännös vastaa pääpiirteissään sisällöltään nykyistä vuoden 1993 voimassa olevaa määräaikaista lakia työntekijäin eläkemaksusta (1004/92). Utta on se, että jatkossa työntekijäin eläkemaksu on vuosittain

Lakiosasto

29.6.1993

puolet keskimääräisen TEL-vakuutusmaksun muutoksesta.

Aikaisempaa tarkemmin on määritelty palkka, josta työntekijäin eläkemaksu pidätetään. Eläkemaksu pidätetään ennakkoperintälain 4 §:ssä tarkoitetusta palkasta, tuloverolain 77 §:n mukaisesta palkkatulosta, rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetusta palkasta sekä palvelurahoista. Uusi säännös vastaa Eläketurvakeskuksen antamia tulkintaohjeita (yleiskirjeet A 51/92 ja A 59/92). Lisäksi työntekijäin eläkemaksu pidätetään sairauskassan myöntämästä täydennyspäivärahasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa myöhemmin tarkemmat määräykset työntekijäin eläkemaksun soveltamisesta.

Työntekijäin eläkemaksu vähennetään eläkepalkasta (kohta 6.5)

Työntekijäin eläkemaksu pidätetään uuden lain mukaisesti 1.1.1994 tai sen jälkeen maksetusta palkasta.

8

RAHASTOINTI

TEL 12 §:n 1 momenttiin on tehty vanhuuseläkkeen lisärahoituksen mahdollistava lisäys. Samalla on korjattu 1 momentin 2 kohdassa olevat tulevaa aikaa koskevat viittaukset uuteen 6 a §:ään ja 3 momentissa oleva virheellinen viittaus on korjattu 4 b §:n 4 momenttiin. Säännös tulee voimaan 1.1.1994.

9

MUUT MUUTOKSET

Lainmuutoksen yhteydessä on joitakin TEL:n säännöksiä muutettu pelkästään sen vuoksi, että niissä on viitattu johonkin lainmuutoksen yhteydessä muuttuneeseen säännökseen.

TEL 8 a §:n 1 momentin 4 kohdassa oleva ulkomaan eläkkeen yhteensovitus koskeva viittaus on korjattu uuteen 10 momenttiin.

TEL 10 a §:ään on siirretty nykyisestä 2 §:n 5 momentista säännös työntekijän ja työnantajan mahdollisuudesta hakea muutosta teknisestä katkaisusta annettuun päätökseen.

TEL 19 b §:n säännöstä on muutettu, koska täysikäisyyden ikäraja on nykyisin 18 vuotta. Säännös oli

Lakiosasto

29.6.1993

kirjoitettu aikana, jolloin täysikäisyyden ikäraja oli 21 vuotta. Samalla 4 momentissa oleva tulevaa aikaa koskeva viittaus on korjattu uuteen 6 a §:ään.

10

KANSANELÄKELAIN MUUTOKSET

Eläkeuudistus koskee yksilöllisen varhaiseläkkeen ja työttömyyseläkkeen osalta myös kansaneläkettä.

YVEN ikäraja on nostettu 58 vuoteen. Eläkkeen alkamisaikaa ja ennakkopäätöksen sitovuusaikaa koskevat muutokset koskevat myös KEL:n mukaista YVEä.

Myös KEL:n mukainen YVE voidaan jättää lepäämään tai maksaa puolikkaana samoin edellytyksin kuin työeläkekin. Jos eläke on lepäävänä, henkilöä ei pidetä KEL:n mukaan eläkkeensaajana. Kun YVE muutetaan puolikkaaksi, maksussa oleva kansaneläke puolitetaan. Puolitus koskee myös rintamasotilaslisää ja ylimääräistä rintamasotilaslisää, mutta asumistukea ei puoliteta.

Lepäävän YVEN uudelleen maksamista, lakkaamista ja lakkauttamista koskevat säännökset ovat samanlaiset kuin työeläkepuolella.

Työttömyyseläkettä koskevat samat muutokset kuin työeläkkeessäkin. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on 15 viimeisen vuoden aikana vähintään 5 vuotta työeläkelakien alaista työskentelyä ja oikeus tulevaan aikaan. Eläkkeen alkamista koskeva edellytys on KEL:ssa samanlainen kuin työeläkepuolella (kohta 4.2).

Työvoimaviranomaisen ilmoitusvelvollisuutta koskeva säännös (vertaa TEL 4 c §:n 5 mom.) on poistettu myös KEL:sta.

Kela voi uusien säännösten mukaan määrätä lakkauteen eläkkeen uudelleen maksettavaksi joko hakemuksen tai hyväksymänsä uuden selvityksen perusteella kahden vuoden kuluessa siitä kun eläke oli lakkautettu. Aikaisemmin tämä aika oli vuosi.

KEL:n muutokset tulevat voimaan 1.1.1994. Voimaantulosäännökset vastaavat työeläkepuolen voimaantulosäännöksiä.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 c §:n 5, 10 ja 11 momentti ja 5 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 c §:n 5 ja 10 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (50/85) ja 11 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1127/85) sekä 5 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85),

muutetaan 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 2 §:n 5 momentti, 4 c §:n 1—3 momentti, 4 e §, 4 f §:n 1 momentin johdantokappale, 4 g §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 5 b §, 5 c §:n 1 momentti, 6, 7 ja 7 b §, 8 §:n 2 ja 3 momentti, 8 a §:n 1 momentin 4 kohta, 8 c §:n 3 momentti, 8 f §, 12 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti ja 19 b §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin johdantokappale 11 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (922/88), 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 5 §:n 1 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (593/78), 2 §:n 5 momentti 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (607/84), 4 c §:n 1—3 momentti, 12 a §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti mainitussa 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, 4 e § muutettuna mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetulla lailla (605/89), 4 f §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 g §:n 1 ja 2 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (603/86), 5 b § muutettuna 20 päivänä syyskuuta 1974 ja 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetuilla laeilla (749/74 ja 472/81) sekä mainituilla 28 päivänä heinäkuuta 1978 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, 5 c §:n 1 momentti mainitussa 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa, 6 § muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 14 päivänä heinäkuuta 1969, 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 sekä 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (707/65, 469/69, 592 ja 1120/85 sekä 612/91) ja mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla, 7 § muutettuna mainituilla 30 päivänä joulukuuta 1965, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 11 päivänä marraskuuta 1988 annetuilla laeilla sekä 15 päivänä joulukuuta 1978, 29 päivänä joulukuuta 1988 ja 10 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla (980/78, 1323/88 ja 1068/90), 7 b § muutettuna mainituilla 18 päivänä tammikuuta 1985, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla, 8 §:n 2 momentti 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (109/82) ja 3 momentti 8 päivänä heinäkuuta 1992 annetussa laissa (630/92), 8 a §:n 1 momentin 4 kohta ja 8 f § 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (949/92), 8 c §:n 3 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90), 12 §:n 1 momentin 1 kohta 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (599/90) sekä 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa ja 19 b § muutettuna mainitulla 20 päivänä syyskuuta 1974 annetulla lailla sekä 16 päivänä joulukuuta 1966 ja 14 päivänä huhtikuuta 1978 annetuilla laeilla (639/66 ja 274/78), ja

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 30 päivänä joulukuuta 1965, 24 päivänä elokuuta 1984 ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetuilla laeilla sekä 10 päivänä huhtikuuta 1981 annetulla lailla (257/81), uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, 5 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 28 päivänä heinäkuuta 1978 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, uusi 6 momentti, 6 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 6 a—6 c §, 7, 7 b ja 8 §:n edelle uusi väliotsikko, 8 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 18 päivänä kesäkuuta 1971, 29 päivänä joulukuuta 1972, 26 päivänä heinäkuuta 1985, 23 päivänä joulukuuta 1987 ja 18 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla (500/71, 934/72, 663/85, 1108/87 ja 1332/92) sekä mainituilla 20 päivänä syyskuuta 1974, 28 päivänä heinäkuuta 1978, 5 päivänä helmikuuta 1982, 18 päivänä tammikuuta ja 12 päivänä heinäkuuta 1985, 9 päivänä helmikuuta 1990, 27 päivänä maaliskuuta 1991 ja 8 päivänä heinäkuuta 1992 annetuilla laeilla, uusi 7 momentti, jolloin nykyinen 7—9 momentti siirtyvät 8—10 momentiksi, 10 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 10 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 12 b § seuraavasti:

1 §

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhde on sen vuoden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 13 vuotta, jatkanut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustantamiseen siten kuin 12 b §:ssä säädetään. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta:

1) joka on alkanut työntekijän täytettyä 65 vuotta;

2 §

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkanut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Työntekijän jatkaessa työntekeään hänen katsotaan olevan uudessa työsuhhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 3—5 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisena 8 §:n 3 mo-

mentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä 4 §:n 4 momenttia ja 12 §:ää sovellettaessa.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

4) hän esittää työttömyyskassan todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan; kuitenkin peruspäivärahaa saaneen työntekijän on esitet-

tävä kansaneläkelaitoksen todistus siitä, että hän on saanut peruspäivärahaa mainittujen lainkohtien mukaista enimmäismäärää vastaavilta päiviltä.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen saamisen edellytykset. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työttömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa 60 viimeksi kuluneen viikon aikana. Mainittu 60 viikon aika lasketaan päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännöissä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vas-

taava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä tädestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä, edellyttäen että:

4 g §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 58 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täyttää 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopet-

taessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään ja lisättynä 5 §:n 6 momentissa tarkoitetulla määrällä.

5 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudesta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 5/24 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962, eläkkeen määrä on kuitenkin tältä osin jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudesta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 5 c §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 3 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan an-

siotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1 momentin ja 5 a §:n mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 e §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheuttomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

5 c §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 ja 3 momentista muuta johdu, 50 prosenttia 4 f §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Eläkkeeseen oikeuttava aika

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta aika, jonka työsuhde 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika mukaan luettuna on jatkunut 65 vuoden iän täyttämiseen mennessä siitä alkaen, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, joita työntekijällä on työsuhteessa ollessaan oikeus saada 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täysitehoinen eläke*).

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan myös puolet siitä ajasta, jonka työntekijän 8 päivänä heinäkuuta 1961 voimassa ollut työsuhde on ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 jatkunut hänen täytettyään 23 vuotta.

6 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (*tuleva aika*).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettua 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu kolme vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten koti-

hoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

6 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuusi kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan työsuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 6 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisemman työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytettiin rajamäärään.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 3 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyyslain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (*velvoitetyö*) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan

tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön vuoksi.

6 c §

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua pykälää oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä 23 vuotta täytettyään.

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Eläkepalkka

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (*eläkepalkka*) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 65 vuotta, eikä aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä. Jos työsuhte on päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa

jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhde on päättynyt ennen eläketapahtumaa, eläkepalkka on jäljempänä tässä momentissa säädetävällä tavalla valittujen kalenterivuosien yhteen laskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Milloin työsuhde päättyy eläketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhde näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Ne kalenterivuodet, joiden ansioista eläkepalkka lasketaan, valitaan 9 §:n 1 momentin mukaisesti tarkistettujen keskimääräisten kuukausiansioiden perusteella seuraavasti:

1) jos työsuhde on jatkunut vähintään neljän kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan neljästä viimeisestä kalenterivuodesta siten, että niistä jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, sekä se vuosi, jona sanottu kuukausiansio on suurin;

2) jos työsuhde on jatkunut kolmen kalenterivuoden aikana, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin;

3) edellä 1 ja 2 kohdan mukaan eläkepalkkavuotia valittaessa ei työsuhteen alkamisvuotta kuitenkaan oteta huomioon, jollei työsuhde sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta; jos tällöin jää valittavaksi kolme kalenterivuotta, jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, ja jos valittavaksi jää kaksi vuotta, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista;

4) jos työsuhde on jatkunut kahden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista; tai

5) jos työsuhde on jatkunut vain yhden vuoden aikana, eläkepalkka lasketaan sanotun vuoden ansioiden perusteella.

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjähtäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketur-

vaan, pidetään eläkepalkkana sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä tässä momentissa säädetään, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellisesta syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa. Sen estämättä, mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä momenttia sovellettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työsopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosina otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkepalkka määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 6 a §:ssä tarkoitettun 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 1 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottu-

na aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatku-neelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu työansio mää-räytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä. Työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei kuiten-kaan oteta huomioon. Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi ylei-söltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisil-la lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona. Kunkin kalenterivuoden työansioista vähennetään tätä pykälää sovellettaessa kuitenkin määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkema-k-suprosenttia.

Edellä 5 momentissa tarkoitettua työansiota ei kuitenkaan vähennetä työntekijäin eläke-maksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannesta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalen-terivuoden kolmannen vuosineljänneksen lop-puun mennessä. Kunakin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodel-le vahvistettu suhteellinen määrä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kul-lekin kalenterivuodelle kertoimen 5 ja 6 mo-mentissa tarkoitettua vähennyksen suorittamis-ta varten.

Työeläkelisä

7 b §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työ-eläkelisällä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;

2) työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukio-lain mukaista omaehtoista ammatillista aikuis-koulutusta varten myönnettävää henkilökoh-taista tukea; tai

4) tämän lain 8 §:n 4 momentissa mainittu-jen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutus-rahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturma-

vakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntou-tusta koskevien säännösten perusteella, ei kui-tenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläk-keen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeu-ta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoi-minta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoimin-nassa, jolle työntekijä ole samana kalenteri-vuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien luku-määrä niiden täysien kuukausien lukumääräs-tä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuo-den iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saa-vuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päi-vien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuu-kausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien luku-määrää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua ly-hennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan ot-taneen työntekijän työttömyyspäivien luku-määränä käytetään saatuja päivärahoja vastaa-vien täysien päivärahojen lukumäärää.

Yhteensovitus ja eläkesovitus

8 §

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovituspe-

rusteesta, jona 3 momentissa säädetyn poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa sellaisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 586 markkaa kuukaudessa, vähentämällä 6 prosenttia ylitteestä, kuitenkin enintään kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Jollei työntekijällä ole oikeutta peruseläkkeeseen, jossa on eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa vähintään vuosi, käytetään yhteensovitusperusteena korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa. Jos työntekijä on samanaikaisesti vähintään vuoden yhdenjaksoisesti kahdessa tai useammassa 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lasketaan yhteensovitusperustetta määrättäessä vastaavat eläkepalkat ja työtulot yhteen. Jos työntekijä on välittömästi ennen eläketapahtumaa saanut aikaisemman eläketapahtuman johdosta peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä ja on vähintään kolmen vuoden ajan ollut samanaikaisesti 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lisätään yhteensovitusperustetta määrättäessä tähän työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan liittyvään eläkepalkkaan tai työtuloon 10/6 mainitun aikaisemman eläkkeen määrästä. Tämän momentin soveltamisesta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) alaisiin työsuhteisiin on kuitenkin voimassa, mitä mainituissa laeissa säädetään.

Jos kuitenkin palkka, jota olisi 2 momentin mukaan käytettävä yhteensovitusperusteena, on huomattavasti alempi kuin työntekijän vuotta lyhyemmistä työsuhteista määrättävä palkka ja jos suurempaa palkkaa voidaan pitää vakiintuneena, yhteensovitusperusteena käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa.

8 a §

Edellä 8 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen, jos:

4) eläkkeensaajalle myönnetään 8 §:n 10 momentissa tarkoitettu yhteensovituksessa huomioon otettava etuus; tai

8 c §

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion vastaavan etuuden osalta. Eläkettä määrättäessä ei sovelleta 6 a §:n 2 momentin säännöksiä päivistä, jotka jätetään huomioon ottamatta sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja 360 päivää laskettaessa.

8 f §

Sen lisäksi, mitä 8 e §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 8 c §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä. Tällöin käytetään samaa eläkesovitusperustetta kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

10 a §

Asianomaisen työntekijän tai työnantajan hakemuksesta on eläkelaitoksen annettava päätös siitä, onko työsuhteeseen sovellettava 2 §:n 3 tai 4 momenttia ja myönteisessä tapauksessa vahvistettava näin päättyneestä työsuhteesta muodostuva vastainen eläkeoikeus.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusajkaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työnteki-

jä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan eläkkeen myöntämistä edeltävältä ajalta laitokselle suoritettavia eläkevakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, sekä perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 6 a §:ää soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä on viimeksi kuulunut ennen eläketapahtuman sattumista sanotun iän täyttämivuonna tai sen jälkeen yhdenjaksoisesti jatkuneen vähintään kuuden kuukauden työsuhteen perusteella;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, osa-aika-eläkkeestä sekä maksujen tai rahasto-

jen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista sanottuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosiaali- ja terveysministeriön eri kululajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos ja kustannuksista, jotka johtuvat 4 b §:n 4 momentin soveltamisesta, vastaavat eläkelaitokset noudattaen soveltuvin osin, mitä perhe-eläkkeestä aiheutuvista kustannuksista säädetään.

12 a §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkelaisilla tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisilla tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämisestä tulee työttömyyskassalaisissa (603/84) tarkoitettujen työttömyyskassojen keskuskassan suorittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä keskuskassan tukimaksuista. Määräosa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy sama määrä, joka saataisiin, jos 7 b §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua etuutta vastaavilta päiviltä suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Tällöin vakuutusmaksun perusteena olevana palkkana käytetään sitä työansiota, jonka arvioidaan vastaavan 7 b §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa keskimääräistä palkkaa. Eläketurvakeskuksen ja työttömyyskassojen keskuskassan yhteisestä esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

12 b §

Työntekijäin eläkemaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 13 b §:ssä tarkoitettujen kulujen osuutta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuosittain päätöksen työntekijäin eläkemaksun määrästä.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän ennakoperintälain 4 §:ssä tarkoitettua palkasta, tuloverolain (1535/92) 77 §:n mukaisesta palkkatulosta, rajoitettua verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua palkasta sekä palvelurahoista. Työntekijäin eläkemaksu pidätetään myös vakuutuskassalaisissa (1164/92) tarkoitettun sairauskassan myöntämästä täydennyspäivärahasta. Eläkemaksu pidätetään siltä osin kuin työnantaja on palkanmaksuhetken mukaisesti arvioituna velvollinen järjestämään työntekijälle eläketurvaa.

Työnantaja vastaa tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustannuksista eläkelaitokselle myös työntekijäin eläkemaksun osalta.

Työntekijäin eläkemaksua koskevan muutoksenhaun osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä 22 §:ssä säädetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

17 §

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle määrätään arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu, jollei ole erityistä syytä luopua korotuksen määräämisestä. Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet korotuksen määräämisestä ja siitä luopumisesta. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin

osin myös 6 a ja 7 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

19 b §

Jos eläkkeen hakija on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jollei hänellä ole holhoajaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskotua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

Edellä 1 momentissa säädettyyn edellytykseen eläkelaitos voi suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

Perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi, jos selvitystä edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että edunjättäjä on kuollut.

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 6 a §:ää, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen suorittamista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä mainittu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Tämän lain 5 b §:n 2 ja 6—8 momenttia sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 2 §:n 5 ja 6 momenttia sovelletaan

lain voimaan tullessa voimassa oleviin työsuhteisiin.

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1994 54 vaan ei 62 vuotta täyttäneen työntekijän työsuhde on sanottuna päivänä jatkunut vähintään kymmenen vuotta, päätetään työsuhde 2 §:n 5 momentin mukaisesti vuoden 1994 lopussa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1994.

Sen estämättä, mitä 4 e §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajusta, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä

varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään. Tämän lain 4 e §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Lain 7 §:ää sovelletaan työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Siltä osin kuin palvelusaikaa on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia edelleen sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa.

Sovellettaessa 7 b §:n säännöksiä ei ennen tämän lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja sanotun pykälän 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Tämän lain 8 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua ja 19 b §:n 4 momentissa säädetty markkamäärä vuodelle 1978 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Tasavallan Presidentti

Sosiaali- ja terveysministeri

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, 4 a, 5 ja 7 § sekä 9 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (950/92), 4 a § muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetuilla laeilla (667/85 ja 606/89), 5 § muutettuna 28 päivänä heinäkuuta 1978, 17 päivänä joulukuuta 1982 ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetuilla laeilla (594/78, 982/82 ja 604/86) sekä mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla, 7 § muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1969, 18 päivänä kesäkuuta 1971, 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 sekä 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (470/69, 501/71, 593 ja 1121/85 sekä 613/91) sekä 9 §:n 1 momentin 1 kohta 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (600/90) ja 3 kohta mainituissa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 5 b—5 d, 7 a, 7 b ja 10 c § seuraavasti:

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan osittain, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 14, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 18, 19 a—19 d, 20, 21—21 b, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyt-

tömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön taikka että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin edellä mainitun lain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopää-

tös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesti syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

5 §

Eläkkeen vuotuinen määrä on 1,5 prosenttia työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattujen ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettyjen ja työntekijän 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärästä, joiden perusteella on suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu, ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 2,5 prosenttia näiden palkkojen yhteismäärästä. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1,5 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava palkka määräytyy 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tulevaa aikaa vastaavista ansioista tai 7 b §:n 1 momentin perusteella lasketusta palkasta ajalta, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Vanhuuseläkkeen perusteena olevana palkkana ei oteta huomioon niitä palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattu palkka, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdentoista kuukauden aikana työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Jos työntekijä on jonakin kalenterivuonna

ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa, ei sinä vuonna ansaittua palkkaa oteta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana. Niin ikään jätetään huomioon ottamatta palkat, jotka on ansaittu sen kuukauden jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 65 vuotta.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n mukaan. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5 tai jolla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä ja sen määrä on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 1 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 a §:n 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheuttomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemusta seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

5 c §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täysitehoinen eläke*). Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa.

Jos perhe-eläke myönnetään sellaisen edunjättäjän jälkeen, joka kuollessaan ei saanut eläkettä, pidetään 1 momenttia, 7 §:n 1 mo-

menttia ja 9 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa sairauden, vian tai vamman alkamispäivänä kuolinpäivää, jollei edunsaaja muuta selvitä.

5 d §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n säännöksiä tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen. Valittaessa yhteensovitusperustetta on otettava huomioon tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava korkein kalenterivuodelta laskettava palkka työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä tai työntekijän keskimääräinen palkka laskettuna 7 a §:n säännösten mukaisella tavalla.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitetussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, lasketaan yhteensovitusperusteen valitsemista varten tässä laissa tarkoitetussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitetun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädettyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitetussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina ansaittujen todellisten palkkojen keskimäärää kuukautta kohden. Palkoista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitetussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (*tulevan ajan palkka*). Jos työntekijällä saman eläketaughtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaan oikeus saada

täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua työttömyyden alkamispäivästä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 540 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain (611/91) mukaisista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamisesta on kulunut 1 ja 2 momentissa tarkoitettua 540 päivää, luetaan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös tulevan ajan palkka.

Tulevan ajan palkka luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi myös silloin, kun työntekijällä on työkyvyttömyyden pää-

asiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolme vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tässä pykälässä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja

2) tulevan ajan palkkaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevan ajan palkasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

7 a §

Tulevan ajan palkan vuotuinen määrä on sama kuin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjattu ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetty markkamäärä, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän.

Jollei työntekijä minään kalenterivuonna ole ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää, vuotuinen määrä on mainittu rajamäärä. Jollei työntekijällä ole tulevan ajan oikeutta muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, 1 momentissa tarkoitettuun markkamäärään lisätään siinä tarkoitetuilta kalenterivuosilta saadut työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavien aikojen ja niitä vastaavien eläkkeen perusteena olevien palkkojen mukaan lasketut ansiot.

Ennen 23 vuoden iän täyttämistä ansaitut palkat otetaan huomioon vain siltä osin kuin ne on ansaittu sinä kalenterivuonna, jona työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma on saatu tai jona 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu 540 päivän ajanjakso on päättynyt tai kolmena sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuonna.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumavuotta saanut työntekijäin eläkelain 7 b §:n 1 momentin mukaista työeläkelisään oikeuttavaa etuutta.

Tässä pykälässä tarkoitettua markkamäärän laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

7 b §

Jos työntekijä saatuaan 7 ja 7 a §:n mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut sanottujen säännösten mukaan, laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläkettä.

Jos 7 ja 7 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos työntekijä on saavuttanut työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeuden 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei ennen sanotun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan alkamista ansaittua palkkaa oteta huomioon ratkaistaessa, onko ansio ylittänyt 7 §:n 1 momentissa mainitun rajamäärän.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 4 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyyslain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä

vastaavan menettelyn mukaisesti (*velvoitetyö*) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevan ajan palkkaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä kun hänen velvoitetyönsä alkoi, hänen ei tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan tulevan ajan palkkaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön vuoksi.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Jos 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän ansaitseminen on estänyt täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen määräämisen työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen taikka maatalousyrittäjien tai yrittäjien eläkelain (468/69) alaisen yrittäjätoiminnan perusteella ja jos eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo mainitussa työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa vuosituloksi muutettuna ylittää 1 momentissa tarkoitettua palkan vuotuisen määrän, korvataan tämä sanotulla vuosituloksi muutettulla palkalla tai työtulolla.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitettut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona vuonna työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden

jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona vuonna työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkaan;

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista, samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

10 c §

Työntekijäin eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 10 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palkoista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksensa olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitusta palkasta.

Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Tasavallan Presidentti

Työnantaja vastaa työeläkekassalle myös työntekijäin eläkemaksusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Lain 5 b §:ää sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuun aikana ja 1 päivänä tammikuuta 1994.

Sen estämättä, mitä 4 a §:ssä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajusta, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään. Tämän lain 4 a §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan lain voimassa ollessa.

Tämän lain 5 §:n 1 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1994. Siltä osin kuin momentissa tarkoitettu ajanjakso on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan kuitenkin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa.

Lain 5 §:n 2 momentissa, 5 d §:n 2 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärät vastaavat vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksiitukua.

Sosiaali- ja terveysministeri

Laki

eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti ja 6 § sekä lisätään lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

2 §

Työnantajan on kustannettava eläketurva tämän lain piiriin kuuluvalla työntekijälle vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaiselle perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 7 a §:ssä säädetään.

4 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan jokainen kalenterivuosi, jolta työntekijä on saanut 3 §:n 2 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavaa tuloa, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

5 §

Tämän lain mukaisen eläkkeen määrä laskeaan 4 §:n mukaisesti määrätyltä eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta kalenterivuosittain työntekijän asianomaisena vuotena ansaitsemista, työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistetuista ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetyistä työansioista,

joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu tämän lain mukaan.

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkepalkkaa valittaessa. Tällöin edellä tarkoitettu työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitetun kalenterivuodelta lasketun sellaisen työansion perusteella, josta on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tässä laissa tarkoitettu työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työntekijän tässä laissa tarkoitetut työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, laskeaan yhteensovitusperusteen määräämistä varten tässä laissa tarkoitettut työansiot yhteen vastaavan tässä momentissa tarkoitetun muun

lain mukaisen eläkepalkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukaudessa. Työansioista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla.

7 a §

Työntekijäin eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyt eläke-

maksuprosentin suuruinen osuus 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palkoista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitusta palkasta.

Työnantaja vastaa työeläkekassalle myös työntekijäin eläkemaksusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Tasavallan Presidentti

Sosiaali- ja terveysministeri

Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 5 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (669/85),
muutetaan 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohta, 6 §, 7 §:n 2 ja 4 momentti sekä 17 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohta 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (596/78), 6 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (597/85), 7 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (606/86) sekä 7 §:n 4 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1326/88), sekä
lisätään 1 §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa, uusi 5 kohta ja lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

3) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan;

4) yrittäjän toimintaa sinä aikana, jolta yrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä

5) yrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka yrittäjän toiminta lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

7 §

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa

yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua keskimääräisestä työtulosta.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos yrittäjälle on vahvistettu työtuloa 23 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, jätetään eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä sanotun iän täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta.

7 a §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkellisellä, jos yrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapatur-

mavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona yrittäjällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan yrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitetussa virka- tai työsuhhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei yrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet), ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan yrittäjän 23 vuo-

den iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta yrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Sovellettaessa 7 a §:n säännöksiä ei tämän lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Tasavallan Presidentti

Sosiaali- ja terveysministeri

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §:n 3 momentti, 8 g §:n 4 momentti ja 8 i §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (668/85), 8 g §:n 4 momentti 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1599/91) sekä 8 i §:n 4 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1312/89),
muutetaan 1 §:n 3 momentti, 7 § ja 19 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti muutettuna 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetulla lailla (595/78) sekä mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla, 7 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (596/85) ja 19 §:n 1 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (605/86), sekä
lisätään lakiin uusi 8 k § seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

- 1) maatalousyrittäjää, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, eikä toimintaa, joka ei ole maatalousyrittäjän täytettyä sanotun iän yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;
- 2) maatalousyrittäjää, jonka 8 ja 8 a—8 h §:ssä tarkoitettu työtulo sanottujen pykälien mukaan arvioituna ei vastaa vähintään 500 markan vuosituloa;
- 3) maatalousyrittäjän toimintaa sinä aikana, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä
- 4) maatalousyrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.

7 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jon-

ka maatalousyrittäjän toiminta tämän lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

8 k §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos maatalousyrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

- 1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;
- 2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona maatalousyrittäjällä on ollut ensimmäinen

työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan maatalousyrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitetussa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei maatalousyrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*), ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan maatalousyrittäjän 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta maatalousyrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa

etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—9 a §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tuloa voimaan.

Tämän lain 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Sovellettaessa 8 k §:n säännöksiä ei tämän lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 1993

Tasavallan Presidentti

Sosiaali- ja terveysministeri